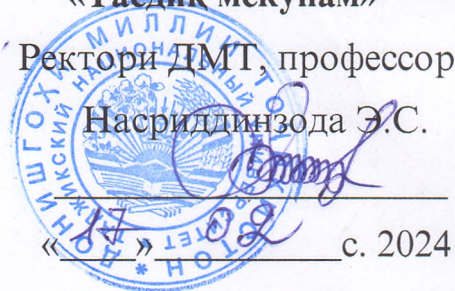

«Тасдиқ мекунам»

Ректори ДМТ, профессор
Насриддинзода Э.С.

с. 2024

ХУЛОСАИ

ҷаласаи васеи кафедраи биохимияи факултети биологияи ДМТ

Рисолаи номзадии Султонмамади Гулмамад дар мавзуи «Динамикаи чамъшавии пайвастагиҳои фитохимиявии растании Сич (*Eremurus*) дар шароити гуногуни экологӣ» дар озмоишгоҳи биохимияи фотосинтези Институти ботаника, физиология ва генетикаи растании Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба анҷом расонида шудааст.

Номбурда аз соли 2017 ба аспирантураи шуъбаи ғоибонаи Институти ботаника, физиология ва генетикаи растании Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон дохил шуд ва дар рафти он дар кафедраи химия ва биологияи тиббии Донишгоҳи давлатии тиббии Хатлон ба вазифаи омӯзгори фанни биохимия фаъолият намуда истодааст.

Шаҳодатнома оид ба супоридани имтиҳони номзадӣ соли 2023 аз ҷониби Донишгоҳи миллии Тоҷикистони дода шудааст.

Роҳбари илмӣ: Чумъаев Бахшullo Бокиевич доктори илмҳои биология, узви вобастаи АМИТ, сарҳодими илмии озмоишгоҳи биохимияи фотосинтези Институти ботаника, физиология ва генетикаи растании АМИТ;

Мушовири илмӣ: Джонмуродов Абдувалӣ Саломович номзади илмҳои химия, ходими пешбари илмии озмоишгоҳи пайвастагиҳои калонмолекулавии Институти кимиё ба номи В. И. Никитини АМИТ.

Мавзуи кори диссертатсионӣ дар Шурои олимони Институти ботаника, физиология ва генетикаи растании АМИТ санаи 31 марти соли 2017 тахти суратҷаласаи №1 тасдиқ карда шудааст.

Дар натиҷаи муҳокимарониҳо чунин хулоса қабул карда шуд.

Баҳодихӣ ба кори иҷронамуда. Диссертатсияи аспиранти шуъбаи ғоибонаи Институти ботаника, физиология ва генетикаи растании АМИТ Султонмамади Гулмамад дар мавзуи «Динамикаи чамъшавии пайвастагиҳои фитохимиявии растании Сич (*Eremurus*) дар шароити гуногуни экологӣ», навишта шудааст. Вобаста ба ин, яке аз самтҳои илмҳои муосири биохимияи растаниҳо ин ҷустуҷӯ намудани моддаҳои табиӣ фаъоли биологӣ аз сарчашмаҳои ашёи хоми ғайримуқаррарии набототӣ иборат буда, барои

гирифтани пайвастагии фитохимиявии табиӣ ба монанди пайвастагиҳои нитрогенӣ, фенолӣ, флаваноидӣ, витаминҳо, полисахаридҳои гуногун ва раванҳо аз таркиби растаниҳои эфемероидӣ мебошад, ки дар диссертатсия иникос ёфтааст.

Иштироки бевоситаи муаллиф баҳри ба даст овардани натиҷаҳо, ки дар рисола оварда шудаанд. Муаллифи кори диссертатсионӣ бевосита дар таҳқиқотҳои саҳроӣ, ба даст овардани натиҷаҳо, коркард ва таҳлили онҳо, ки дар диссертатсия дарҷ гардидаанд, иштирок намудааст. Дар ин замина мақола ва фишурдаҳои илмиро омода ва нашр намудааст. Маводи диссертатсия дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ илмӣ ва дар маҷаллаҳо, ки ба рӯйхати маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА дохил мешаванд, нашр шудаанд.

Навгониҳои илмӣ таҳқиқот. Ҳангоми омӯзиш бори аввал аз таркиби растании Сичи ҳисорӣ (*E. hissaricus* Vved) ва Сичи калон (*E. robustus* Regel), ки дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон мерӯянд, пайвастагиҳои фитохимиявӣ ба монанди ҷарби мумӣ, пайвастагиҳои фенолӣ, карбогидратҳо ва сафедаҳо ҷудо карда шуд. Ҳангоми ҷудокунӣ ва тоза намудани пайвастагиҳои фенолӣ, карбогидратӣ аз таркиби Сичи ҳисорӣ (*E. hissaricus* Vved) ва Сичи калон (*E. robustus* Regel) бо истифода аз усули спектроскопияи ИС-Фуре, электрофорези катрагӣ ва хроматографияи моеъи самаранокиаш баланд хосиятҳои физикиву химиявӣ ва хусусиятҳои сохти онҳо омӯхта шудаанд. Бори аввал баъзе фаъолияти антиоксидантии пайвастагиҳои фенолӣ ва флаваноидҳоро дар тамоми бехмеваи растании Сичи калон (*E. robustus* Regel) дар шароити гуногуни экологӣ дар мавсими нашъунамо омӯхта шуд.

Аҳамияти амалии таҳқиқотҳои гузаронидашуда. Натиҷаҳои омӯзиш, тавсия дода мешавад, ки пайвастагиҳои фенолӣ флаваноидӣ ва карбогидратҳои растании Сичи ҳисорӣ (*E. hissaricus* Vved) ва Сичи калон (*E. robustus* Regel) дар тиб, дорусозӣ, микробиология, хӯрокворӣ ва ғайра истифода шаванд. Хулоса ва натиҷаҳои диссертатсияро дар ҷараёни таълим дар факултетҳои биологии мактабҳои олии ва дар муассисаҳои илмӣ ихтисосҳои биология, фармакология ва кишоварзӣ истифода бурдан мумкин аст.

Хулосаҳои умумӣ оид ба пешниҳоди рисола барои дифоъ

Иштирокчиёни ҷаласаи васеи кафедраҳои биохимия ва физиологияи растаниҳои факултети биологияи ДМТ оид ба муҳокимаи рисола чунин меҳисобанд: рисолаи Султонмамади Гулмамад дар мавзӯи «Динамикаи ҷамъшавии пайвастагиҳои фитохимиявии растании Сич (*Eremurus*) дар шароити гуногуни экологӣ» ҳамчун кори илмӣ-таҳқиқотии анҷомёфта ҳисобида шуда, барои инкишофи соҳаи биохимияи растаниҳо дар самти муайян намудани пайвастагиҳои фитохимиявӣ ба монанди фенолҳо,

карбогидратҳо, сафедаҳо ва рағани мумӣ дар растаниҳои эфемероидӣ мусоидат мекунад. Рисола ба ҳамаи талаботҳои барои рисолаи номзадӣ аз тарафи Низомномаи намунавӣ оид ба Шуроҳои диссертационӣ, ки аз ҷониби КОА и назди Президенти ҶТ муқаррар гардидааст, ҷавобгӯ мебошад. Ҳамаи мутахассисоне, ки оид ба мавзӯи «Динамикаи ҷамъшавии пайвастагиҳои фитохимиявии растани Сич (*Eremurus*) дар шароити гуногуни экологӣ» мулоҳизаҳояшонро пешниҳод намуданд, рисолаи мазкурро барои пешниҳод ба Шурои диссертационӣ аз рӯи ихтисоси 03.01.04-Биохимия тавсия намуданд.

Дарҷи пурраи натиҷаҳои диссертатсия дар корҳои нашрнамудаи аспирант. Аз рӯи мавзӯи диссертатсия 9 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2 мақолаи илмӣ дар маҷалаҳои тақризшавандаи КОА-и Федератсияи Россия, 6 фишурдаи илмӣ дар конгресси байналмилалӣ ва 4 фишурдаи илмӣ дар конгресси ҷумҳуриявӣ нашр карда шудаанд.

Қарор карда шуд: Рисолаи номзодии Султонмамади Гулмамад дар мавзӯи «Динамикаи ҷамъшавии пайвастагиҳои фитохимиявии растани Сич (*Eremurus*) дар шароити гуногуни экологӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзодии илмҳои биологӣ аз рӯи ихтисоси 03.01.04 – Биохимия барои дифоъ пешниҳод карда шавад.

Хулоса дар ҷаласаи васеи кафедраи биохимияи факултети биологияи ДМТ қабул карда шуд.

Дар ҷаласа иштирок намуданд: 22 нафар

Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор»-22 нафар, «муқобил»-нест, «бетараф»-нест.

Суратҷаласаи №7 аз 14-уми феввали соли 2023.

Раис:

номзодии илмҳои биология,
мудири кафедраи биохимия, дотсент

Иброгимова С.И.

Котиб:

Мирзоев Қ.А.

Имзоҳои С.И. Иброгимова ва

Қ. А. Мирзоевро тасдиқ менамоям.

Сардори раёсати кадрҳо ва
корҳои махсуси ДМТ

Тавқиев Э.Ш.